З.С. UA Foreign Affairs

Зовнішні справи

№ 3-4 2021

ISSN 2663-2675
ISSN 2663-2683

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ США ЗА ПРЕЗИДЕНТСТВА ДЖ. БАЙДЕНА

стор. 28

КУЛЬТУРНА ДИПЛОМАТІЯ У ДІЯЛЬНОСТІ ПОСОЛЬСТВА УКРАЇНИ В ТУРЕЧЧИНІ

стор. 34

ПЕРША ЖІНКА НА КЕРІВНІЙ ПОСАДІ У ЗОВНІШНЬО-ПОЛІТИЧНОМУ ВІДОМСТВІ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

стор. 42

**Редакційна колегія журналу «Зовнішні справи»
зі спеціальностей «Політичні науки» та «Історичні науки»**

Головний редактор

Тетяна Віталіївна Сидорук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних відносин Національного університету «Острозька академія», Україна

Основний склад

Дмитро Валерійович Вєдєнєєв, доктор історичних наук, професор кафедри гуманітарних дисциплін Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, Україна

Валерій Миколайович Власенко, кандидат історичних наук, доцент, завідувач секції історії кафедри конституційного права, теорії та історії держави і права Сумського державного університету, Україна

Даріуш Вояковський, доктор наук, професор кафедри соціології господарства і суспільної комунікації Гуманітарного факультету Гірничо-Металургійної Академії імені Станіслава Сташиця в Кракові, Республіка Польща

Тетяна Юріївна Перга, кандидат історичних наук, старший науковий співробітник ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», Україна

Лариса Іванівна Синявська, доктор історичних наук, професор кафедри історії України Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, Україна

Сергій Валеріанович Толстов, кандидат історичних наук, доцент, завідувач відділу трансатлантичних досліджень ДУ «Інститут всесвітньої історії Національної академії наук України», Україна

Кароліна Цинк, доктор наук, ад'юнкт Інституту суспільних наук Жешувського університету, Республіка Польща

Запрошені члени редакційної колегії

Степан Васильович Віднянський, доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, завідувач відділу історії міжнародних відносин і зовнішньої політики України Інституту історії України НАН України

Войцех Ґізіцький, доктор наук, професор, Католицький університет імені Івана Павла II в Любліні, Республіка Польща

Наталія Іванівна Земзюліна, доктор історичних наук, професор, директор Навчально-наукового інституту міжнародних відносин, історії і філософії, Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, Україна

Ольга Василівна Зернецька, доктор політичних наук, професор, завідувач відділу глобальних та цивілізаційних процесів ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», Україна

Олег Олександрович Козачук, доктор політичних наук, доцент, асистент кафедри міжнародних відносин Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна

Петро Степанович Кузик, кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин і дипломатичної служби Львівського національного університету імені Івана Франка, Україна

Ірина Борисівна Матяш, доктор історичних наук, професор, Голова Правління Наукового товариства історії дипломатії та міжнародних відносин, Україна

Франц Мацєй, доктор наук, професор Університету імені Адама Міцкевича в Познані, Республіка Польща

Любов Несторівна Мельничук, кандидат політичних наук, доцент, асистент кафедри міжнародних відносин Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна

Михайло Георгійович Станчев, доктор історичних наук, професор, іноземний член Болгарської академії наук, завідувач кафедри нової та новітньої історії Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, Україна

З.С.
UA Foreign Affairs

Випусковий редактор – Ольга Георгіївна Таукач

Електронна адреса: olga_taukach@ukr.net
Тел. + 38 067 209 47 39

Видавець – Громадська спілка «Редакція журналу «Зовнішні справи»

Електронна адреса: officeua.foreign.affairs@gmail.com

Тел. +38 (044) 277-94-24

Голова Правління – Володимир Дмитрович Хандогій, Президент Асоціації зовнішньої політики України, Надзвичайний і Повноважний Посол

Позиція авторів не завжди збігається з позицією редакції

Усі права захищені. Передрук матеріалів без посилання на «Зовнішні справи» забороняється. Редакція не несе відповідальності за зміст рекламних оголошень

Над номером працювали: Ольга Таукач, Анатолій Корж, Марина Григоренко, Віталій Бумажний

Наказом Міністерства освіти і науки України від 24.09.2020 № 1188 журнал «Зовнішні справи» включено до Переліку наукових фахових видань, у яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів докторів і кандидатів наук за спеціальністю «Історичні науки»

«Зовнішні справи», науковий, науково-публіцистичний журнал, 2021 № 3 – 4, виходить шість разів на рік

Засновник – ГС «Редакція журналу «Зовнішні справи», ТОВ «Наукові журнали»

Адреса редакції: Україна, м. Київ, провулок Рильський, 6

Реєстраційне свідоцтво № 24816-14756 ПР

Друк – ТОВ «Про формат»

Наклад – 500 примірників

Ціна – договірна

Передплату здійснює ТОВ «АС-Медіа»:

+380 44 500 05 06,
+380 44 353 88 15,
+380 95 570 05 06

publisher@smartpress.com.ua

Вячеслав Ціватий, Марина Марцинюк
Зовнішні справи та історичні виклики мондіалізованого світу Європи в контексті поширення пандемії Covid-19: міграційний і діаспоральний аспекти 5

Аналітика без політики

Володимир Чупира
Регіональні міждержавні союзи: історичний досвід та перспективи для України 9

Денис Москалик
Співпраця України і Туреччини у сфері військово-промислового комплексу в контексті стратегічного партнерства між двома країнами 15

Історія питання

Ольга Зернецька, Вікторія Дронів
Боротьба з «тиранією відстані»: історія транспорту в Австралії 21

Дипломатичний прогноз

Микола Фесенко
Особливості формування зовнішньої політики США за президентства Дж. Байдена 28

Культурна дипломатія

Андрій Сибіга
Культурна дипломатія у діяльності Посольства України в Туреччині 34

Дмитро Ткач
Роль постаті Т.Г. Шевченка у культурній дипломатії України 39

Жіноче обличчя української дипломатії

Ірина Матяш
Перша жінка на керівній посаді у зовнішньополітичному відомстві Української Народної Республіки 42

Любов Непоп:
«Життя посла багате на важливі події і цікаві спогади» 48

Марина Гримич
Роль дружини посла у провадженні культурної дипломатії 52

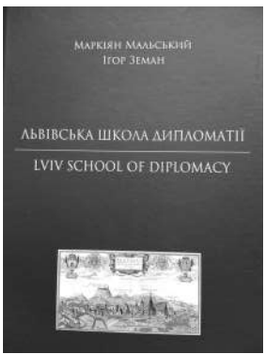
Книжкова полиця

Борис Гуменюк
Цінний додаток до дослідження витоків української дипломатії 56

Подія

Святкування 29-ї річниці заснування Генеральної дирекції з обслуговування іноземних представництв 57

DOI 10.46493/2663-2675-2021-3-4-7

ЦІННИЙ ДОДАТОК ДО ДОСЛІДЖЕННЯ ВИТОКІВ УКРАЇНСЬКОЇ ДИПЛОМАТІЇ

Рецензія на книгу «Львівська школа дипломатії», М. Мальський, І. Земан. – Львів, 2020. – 122 с.

В процесі державотворення будь-якої країни, яка вибудовує власну, якісно нову модель свого незалежного існування в цьому непростому, конкуруючому світі, дуже важливою є потреба перенести до сьогодення ті найкращі надбання, які були напрацьовані нею за всю історію її існування в тих чи інших формаціях. Саме до такої категорії держав належить наша Україна.

Сягаючи своїми коріннями могутньої Київської Русі, через історичні терни в різних іпостасях до сучасного, вже тридцятирічного, суверенного існування, долаючи шалений опір, зокрема військово-агресивний з боку Кремля, докладаючи неймовірних зусиль щодо консолідації суспільства всередині країни та реформуючи стару адміністративно-командну систему, ми впевнено рухаємося в обраному раз і назавжди нашому цивілізаційному напрямі – жити заможно, безпечно і мирно в рамках європейської та євроатлантичної інтеграцій.

Водночас ще раз хочу зазначити, що немає необхідності стверджувати, що ми йдемо до Європи не з пустими руками. Власне ми і є Європа – історично, географічно, ментально, а тепер вже й дипломатично, і військово-політично. Наше завдання – відродити всю гаму європейськості в самих собі: від створення зрілого громадянського суспільства з непохитними правами людини до прозорої економічної системи, яка, враховуючи багатющі національні ресурси з ефективним політичним менеджментом, повинна працювати як швейцарський годинник.

Ось чому, безперечно, вкрай важливими є дотримання так званої інституційної пам'яті, зберігання і примноження тих незаперечних здобутків, якими може пишатись будь-яка сфера нашого життя: наука, культура, військові історичні звитяги, зокрема і дипломатія.

В мене перед очима чудове поліграфічне видання під назвою «Львівська школа дипломатії». Автори М. Мальський та І. Земан. – Львів, 2020. – 122 с. В ній автори на унікальному історичному матеріалі, через опис діяльності конкретних науковців-інтелектуалів Західного краю України додають дуже важливий пазл до загальної картини пізнання та вивчення нашої авторитетної в світі національної школи підготовки фахівців-міжнародників з різних конкретних спеціалізацій: міжнародного права, міжнародних економічних відносин, міжнародної політології тощо.

В книзі, зокрема, описується, як ще у жовтні 1930 року у Львівському університеті на факультеті права «відкрили унікальну трирічну магістерську програму Дипломатичні студії…, які не мали аналогів у Центрально-Східній Європі і були єдиною школою дипломатії комплексного типу, оскільки майбутніх фахівців готували не тільки до дипломатичної та консульської служби, а і для роботи з журналістами, правниками, в банківському секторі чи органах державної влади. Тоді лише у Львівському університеті випускники Дипломатичних студій отримували диплом з науковим ступенем магістра дипломатії» (С. 9).

Упереджений читач, якщо такий знайдеться, може закинути, що, мовляв 1930 рік це – польська територія, а до цього Австро-Угорська і тому подібне, на що я можу відповісти, що споконвіку від славного короля Данила Галицького до генія Івана Франка, який освітив не тільки край, а й всю Україну своїм поетичним словом, це – невід'ємна частина України, а Львівський університет завжди був і буде центробіжною, консолідуючою силою нарощування українства: в академічній, культурній, бізнесовій, політичній галузях, зокрема – дипломатії. Засновані майже 100 років тому дипломатичні студії у Львівському університеті видатним юристом-міжнародником Людвіком Ерліхом, першим їхнім деканом, у повоєнний час розробником доктрини відповідальності за військові злочини Німеччини на території Польщі, прийнятої Нюрнберзьким трибуналом, разом з іншими відомими правниками – випускниками Львівського університету – заклали міцний фундамент саме львівської школи підготовки високопрофесійних дипломатів, яка органічно переросла у факультет міжнародних відносин уже в новітню добу незалежної України.

В короткій рецензії неможливо перерахувати всіх видатних професорів юристів-міжнародників, дипломатів-практиків, які вийшли зі стін цього Храму науки і зробили вагомий внесок до світового правознавства, до розвитку національної дипломатії. Щоб читач усвідомлював їхню масштабність, зупинюся лише на деяких прізвищах.

Рафал Лемкін, випускник юридичного факультету Львівського університету 1926 року. 1944-го вперше застосував термін «геноцид», брав участь у роботі Міжнародного військового трибуналу в Нюрнберзі як радник головного обвинувача від США, одним із перших запропонував кваліфікувати Голодомор 1932 – 1933 років як геноцид українського народу, неодноразово номінувався на Нобелевську премію.

Людвіг Зон, випускник 1935 року, радник з міжнародно-правових питань Держдепартаменту США.

Євген Витвицький, навчався на юридичному факультеті впродовж 1902 – 1904 років. Президент УНР в Екзилі протягом 1954 – 1965 років.

Роман Перфецький, впродовж 1922 – 1923 років Голова Західно-Українського Товариства Ліги Націй, яке ставило за мету добиватися дипломатичними засобами відновлення незалежності ЗУНР.

Станіслав Дністрянський, автор проекту устрою Галицької Держави (1918) та проекту Конституції Західно-Української Народної Республіки (1920).

Степан Томашівський, навчався на філософському та юридичному факультетах Львівського університету. 1919 року – радник делегації УНР на Паризькій мирній конференції, 1920-го – Голова дипломатичної місії ЗУНР у Лондоні.

А таких випускників було сотні і сотні.Саме на такому міцному підґрунті 1992 року у Львівському університеті було відкрито факультет міжнародних відносин. Його ініціатором, по суті, засновником, є діючий декан міжнародних відносин, Надзвичайний і Повноважний Посол України, відомий український вчений-міжнародник, професор, доктор економічних наук М. Мальський. Звичайно, що така подія не могла не відбутися без всебічної підтримки тодішнього керівництва університету, насамперед його ректора І. Вакарчука та сприяння з боку МінвузуУкраїни, але локомотивом для здійснення будь-якого проекту повинна бути окрема особа – і нею був саме М. Мальський. Я маю право дати більш-менш поглиблену оцінку роботи його дітищу, адже мав честь бути головою державної екзаменаційної комісії першого випуску цього факультету 1997 року. Крім ґрунтовних знань історії і сучасних проблем міжнародних відносин, поточних завдань зовнішньої політики України, глибокого аналізу глобальних проблем сучасності, їхніх міжнародно-правових та економічних аспектів, вільного володіння іноземними мовами (захист дипломних робіт відбувався саме в такому стилі), мене вразила якась особлива заточеність цих випускників на майбутній професійний успіх, їхня неймовірна налаштованість принести користь державі саме на дипломатичному поприщі. І мої спостереження здійснились. Адже після першого випуску пішли десятки інших, які дали щедрий урожай – багато діючих Надзвичайних та Повноважних Послів України, Генеральних консулів, представників керівного складу МЗС України, не рахуючи інші органи державної виконавчої законодавчої влади, вийшли саме із цього факультету, який своїми коріннями сягає далекого 30 року минулого століття.

Сьогодні Львівська школа дипломатії в структурі Львівського університету – це не тільки висококваліфіковані професіонали-міжнародники: це також осередок фундаментальної науково-дослідницької роботи в галузі міжнародного права, міжнародних відносин, іноземної філології, які живлять теорію і практику зовнішньої політики України. Це – також авторитетний, надійний партнер для діяльності споріднених університетів Старого і Нового Світу, одним словом – могутнє джерело, яке додає до загальної вартості поповнення української дипломатії професійними та патріотичними кадрами. Раджу читачеві поцікавитись цим вагомим виданням, яке розкриває нові, цікаві та корисні сторінки в загальній історії нашої Держави.

Б. ГУМЕНЮК,
доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри публічного управління і міжнародних відносин Національного педагогічного університету імені М. Драгоманова, Надзвичайний і Повноважний Посол України